

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2026

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) ja monet muut lait määrittävät kunnan tehtäviä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkuvaa toimintaa, jota varten on pysyvät, toiminnan edellytyksiä mahdollistavat rakenteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on konsernihallinnon alainen toimintayksikkö, mutta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminta jakaantuu kunnassa kaikkien toimialueiden kesken ja yhteistyö on välttämätöntä. Teknisten- ja ympäristöpalvelujen tehtävänä on turvata terveyttä ja hyvinvointia edistävät elin- ja toimintaympäristöt kuntalaisille. Koulutus- ja sivistyspalvelujen erityisenä tehtävänä on ihmisenä kasvun tukeminen. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut, nuoriso- ja liikuntatoimi edistävät omalta osaltaan kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä tukevat yhteisöllisyyttä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää lisäksi toimivaa yhteistyötä mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen, järjestöjen, seurakunnan, yksityisten toimijoiden ja valtion paikallisviranomaisten kanssa. Kunnassa palveluja ja toimintaa tuottavat tahot luovat laajasti mahdollisuuksia osallisuudelle ja yhteisöllisyydelle sekä hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntalaisten tarpeiden ja palautteiden kuuleminen ja niihin vastaaminen ovat tärkeä osa hyte-työtä ja toiminnan kehittämistä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahona toimii Hartolassa kunnan johtoryhmä. Hyvinvointikoordinaattori toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijana sekä vastaa lakisäateisten suunnitelmien ja raporttien laatimisesta. Kuntastrategia 2022-2027, Päijät-Hämeen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjet v. 2020–2025 sekä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen vuosittaisissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluissa asetetut painopisteet ohjaavat osaltaan tehtävää hyvinvointityötä. Suunnitelmissa asetetut tavoitteet ja toimenpiteet mietitään yhteistyössä ja huomioidaan osana kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua. Kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavassa päätöksenteossa tehdään päätösten vaikutusten ennakoarviointia (EVA).

Moniammatillinen ja poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistävää ja ehkäisevää työtä sekä hyvinvointikertomuksen laatimista. Lisäksi Hartolan kunnassa toimii muun muassa ehkäisevän työn työryhmä, LAPE-ryhmä sekä nuorisolain mukainen moniammatillinen työryhmä. Työryhmät pyrkivät toiminnallaan välittämään ja lisäämään tietoa sekä edistämään kohderyhmiensä hyvinvointia ja terveyttä.

Ehkäisevä työ on merkittävä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja kattaa mielenterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön, pelihaittojen sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn. Ehkäisevän työn budjetti sisältyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen budjettiin.

Seuraavat ohjelmat ja suunnitelmat ohjaavat toimintaa kunnassa vuonna 2024:

- * Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025
- * Ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma 2021-2024
- * Hartolan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025
- * Päijät-Hämeen ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma 2021-2025
- * Päijät-Hämeen maahanmuutto-ohjelma 2021-2025
- * Hartolan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma
- Turvallisuussuunnitelma
- Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma 2022-2026

Päijät-Hämeen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025
 Päijät-Hämeen ehkäisevän työn toimintasuunnitelma 2021-2025
 Liikkuva Päijät-Häme 2030
 Päijät-Hämeen alueellinen ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelma 2021-2025
 Päijät-Hämeen kulttuurin suunta 2030

* *Lakisääteinen suunnitelma*

Suunnitelmat ovat luettavissa Hartolan kunnan kotisivuilla. Suunnitelmat sisältävät yksityiskohtaisempia tavoitteita ja toimenpiteitä oheisten strategisten tavoitteiden lisäksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Asukkaat voivat hyvin *Kuntastrategia 2022-2027	<p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa</p> <p>Toimivat yhteistyörakenteet ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.</p> <p>Sitoudutaan alueen hyte-neuvotteluissa sovittuihin yhteisiin painopistealueisiin; v. 2024 lasten ja nuorten hyvinvointi, liikkuminen eri-ikäisillä</p> <p>Palveluissa ja toiminnassa huomioidaan saavutettavuus ja kestävyden osa-alueet (taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen)</p> <p>Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista</p> <p>Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden omatoimiseen edistämiseen liittyvistä asioista</p>	<p>Johtoryhmä hyvinvointityöryhmä</p> <p>Hyvinvointikoordinaattori</p>	<p>Indikaattori-, kysely- ja kokemustieto</p> <p>Hyte-kerroin TEAvisari</p> <p>Tehdyt EVAt</p> <p>Kyselyt ja palautteet</p>
Asukkailla on vaikutusmahdollisuus a oman	Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä	Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä

<p>arkensa kehittämiseen *Kuntastrategia 2022-2027</p>	<p>kehittäminen, mm. säännölliset keskustelufoorumit</p> <p>Viranhaltijoiden jalkautuminen keskustaan ja kylille</p> <p>Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen</p> <p>Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen</p>	<p>Viranhaltijat</p>	<p>Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset, viranhaltijat, luottamushenkilöt)</p> <p>Toteutunut osallistuva budjetointi</p>
<p>Mielen hyvinvointi lisääntyy erityisesti lapsilla ja nuorilla *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024</p>	<p>Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.)</p> <p>Madalletaan kynnystä avun hakemiseen mm. viestinnällisin keinoin. Tehdään terapianavigaattoria tutuksi.</p> <p>Järjestetään mielen hyvinvointia tukevaa toimintaa</p>	<p>Ehkäisevän työn työryhmä</p> <p>Opiskeluhoitoryhmä</p> <p>Vapaa-aikapäällikkö</p>	<p>Sotkanet indikaattorit</p> <p>Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä kampanjat</p>
<p>Edistetään asukkaiden turvallisuutta, koettu turvallisuuden tunne paranee *Päijät-Hämeen hyte-kärkenä 2020-2025 Arjen turvallisuus</p>	<p>Toteutetaan turvallisuussuunnitelmassa linjatut toimenpiteet ja kampanjat liittyen mm. liikenneturvallisuuden edistämiseen ja huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn</p> <p>Lisätään tunne- ja turvataitojen opettelua lasten ja nuorten sekä aikuisten kanssa, ml. huoltajat ja työyhteisöt</p>	<p>Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä</p> <p>Opiskeluhoitoryhmä</p> <p>Varhaiskasvatuspäällikkö ja rehtori</p>	<p>Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.)</p> <p>Palautteet, kyselyt</p>
<p>Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024</p>	<p>Mukana Liikkuva varhaiskasvatus - ja Liikkuva Koulu -ohjelmissa. Monipuolista liikuntaa ja liikkumistaitojen harjoittelua sisältyy jokaiseen varhaiskasvatuspäivään, ja koululla mm. pitkät liikuntavälitunnit, oppilaiden koulutus liikunnan vertaisohjaajiksi ja hyvinvointivalmennus 7.-9. luokkalaisille.</p>	<p>Varhaiskasvatuspäällikkö ja rehtori</p> <p>Vapaa-aikapäällikkö</p> <p>Hyvinvointikoordinaattori</p>	<p>Varhaiskasvatuksen ja koulun liikkumisen toimenpiteiden arviointi nykytila -mittarilla. Lasten liikkumistaitojen arviointi järjestelmällisesti.</p> <p>Osallistujamäärät ja -palautteet</p>

	<p>Maksuton liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät tukevat liikunnallisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumisessa / Hartola ja Sysmä liikkeelle -hanke</p> <p>Ikäihmisten toimintakyvyn edistämistä tuetaan lisäksi mm. tapahtumin ja liukuesteitä jakamalla</p>		<p>Liikuntakysely joka 2. vuosi</p> <p>Tapahtumat, jaetut liukuesteet</p>
<p>Nuorten tupakointi, alkoholin ja huumeiden käyttö vähentyvät *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024</p>	<p>Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.).</p> <p>Lisätään tietoa tupakasta ja päihteistä sekä lopettamisesta ja saatavilla olevasta tuesta erilaisilla tapahtumilla, tilaisuuksilla ja koulutuksilla sekä viestinnällä.</p> <p>Järjestetään päihteettömiä elämäntapoja tukevaa toimintaa</p>	<p>Ehkäisevän työn työryhmä LAPE-ryhmä Nuorisolain mukainen monialainen työryhmä</p> <p>Vapaa-aikapäällikkö</p>	<p>TEAvisari, Kouluterveyskysely sotkanet.fi</p> <p>Mahdolliset muut kyselyt, kuten päihdetilannekysely</p> <p>Järjestetyt tapahtumat ja viestintä</p>
<p>Hyvää ravitsemusta tuetaan kaikissa ikäryhmissä *Päijät-Hämeen hyte-kärkenä 2020-2025 Terveelliset elintavat</p>	<p>Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa ja toteuttavat ruokakasvatusta osana toimintaansa. Ruokakasvatuksen valmiita toimintamalleja hyödynnetään.</p> <p>Nuorten työpajalla laadukasta ja terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä.</p> <p>Yksilöllistä ravitsemusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotoilla</p>	<p>Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä, sivistystoimi</p>	<p>Nykytila.fi</p> <p>Palautteet ja kyselyt</p> <p>Toteutunut (Kyllä/Ei)</p>
<p>Järjestöyhteistyön edistäminen *Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021</p>	<p>Yhdistysillat ja yhteiset tapahtumat, yhteistyö toiminnan kehittämisessä, avustukset</p>	<p>Yhdistysyhteyshenkilö / hyvinvointikoordinaattori Vapaa-aikapäällikkö</p>	<p>Järjestetyt tilaisuudet Palautteet</p>
<p>Ikääntyvien hyvinvointia tukevien palvelujen järjestäminen</p>	<p>Etsivän vanhustyön hanke ("Iloisesti yhdessä") alkaen 1.4.2024, mikäli hankeavustus STEA:lta</p>	<p>Hyvinvointikoordinaattori ja Alatalon Vanhustentalosätiö</p>	<p>Hankkeen toteutuminen</p> <p>Asiakasmäärät</p>

<p>*kuntastrategia 2022-2027 "Asukkaat voivat hyvin"</p>	<p>Asiointi- ja palveluliikenne</p> <p>Taiku – Taidetta ja kulttuuria Kuningaskuntaan hankkeen kautta tuetaan ikäihmisten hyvinvointia kulttuurin kautta</p>	<p>Hallintojohtaja</p> <p>Vapaa-aikapäällikkö</p>	<p>Palautteet ja kyselyt</p>
--	--	---	------------------------------